

י. ברלוביץ

מילון הסלנג הישראלי

שוב מגיש לנו הפאל ספן מעביר זותו על הסלנג העברי. והפעם בעזרת מילון המילון הסלנג הישראלי. בהוצאת קריית ספר, ירושלים. לפני שנתחיל קוראו את ספרו. ודעו כי סלנג" בו יחד את כתובתו בהבנתו זה ובתאורה של שפה. אורח-חיים זה" זה בספר זה היא נחת את הלחץ בית של שפת-הסלנג. ניסה לעמוד על הגורמים להיווצרותה. צורתן המורית פולמוסיות של המלים וכיצד הן נושית הלכות במבנה התחבירי של המשפט העברי. ואילו עתה מביא לפנינו מר ספן את האוסף עצמו. עליו הוא בנה את עבודתו הראשונה.

האוסף בא בצורה מילומית. היינו לפי סדר האלף-בית. הלחץ של המלים או הביטויים, שונים יש לשער מוכר רים לקהל הישראלי. מובאים בניקוד הלוקי לצידם של הערכים הסלנגיים ביאורים והסברים. והפעם בשפה נכונה. ליו ערכים מספר אפשר למי צוא את הגדרתם התפקודית בלשון ג' במשפט: שם הואר ונמת אימה. בוכי דוגלר). והואל תיעל (כמו: יופי. הומה. בוסבת). בערכים רבים, ליד הביאור, נמצאת תוספת של הדגמה במשפט. וחבל רק שאין ההדגמה מות מלוות את כל הערכים שבמילון. ציון נוסף שמביא המחבר (ליד הדגמה) ערכים) מבהיר לנו הכנה נוספת כי אוסף זה המחבר מבהין בין מילת הסלנג הדיבורית, בה משתמש הציבור בשיחה החופשית היומיומית, ובין מילת הסלנג שבאה לשימוש בידי דובריה רק בנסיבות מיוחדות ולא פורמליות. כך שלוד המלים כמו: איפה? אכל את עצמו. בובלה. געמי. דש. נמצא את הציון "דיבורי" היינו: דיבורי.

כאשר אנו מעיינים במילון זה, עור לה מייד השאלה: לפירמה בהר המחז בר דווקא בביטויים אלה ולא באחרים, הואיל ואוסף זה הוא אך מעט מזהיר מ"אוצרות" הסלנג המתגלגלים בשפתנו. את התשובה לכך אנו יכולים למצוא בהקדמה למילון. וכך כותב מר ספן: "המילון כולל מלים, צירופים וניבים מן הסלנג הישראלי, ששמענו אותם במשך חמש השנים האחרונות". זאת אומרת שאוסף זה הוא מקורי ומגני ביותר. איננו יודים עים מה הם ההוגים ששימשו לו מקור קור לאוסף הזה. שהרי דווקא כאן עשוי הדבר להשפיע. הואיל והוגים אלה הם שהביעו באוזניו ביטויים מיוחדים אלה. הוגים אלה השמיעו באוזניו את המלים כפי שהן מובאות במילון. בזה היגויין כבצורתן המיוחדת. דה. אנו מציינים זאת. הואיל והקורא בספר זה ימצא אולי מלים רבות שזו לראשונה הוא שומע אותן. הוא ימצא צירופים, שאולי הוא משתמש בהם בדרך שונה. ואולי יש בפיו גם כמה תוספות לערכים המובאים במילון.

ואמנם, לשפת הסלנג פנים רבות. איקביעותה. קיקיוניותה והפיפיותה הם הם שמקנים לכל דובר זכות בלי עדיה לעשות בה כטוב בעיניו. לגוון אותה ברצונו. כן, למשל, מצאנו בין סוגים חדשים כמו: נשיקית (נשיקה קטנה), משכורת מלוכלכת (משכורת ברוטו), מפרשית (און גדולה), מר ספן קורא לבעל חנות-מכלת, "מכלת" ניק", ואילו בשכונה שלנו קוראים לו "מכולניק". המילון מביא את הביטוי: סוף: סוף על הדוד, ואילו אנו אומר רים: סוף על הדודה. המחבר מביא את "עשה שמניות באוויר", אצלנו כבר אומרים: עשה סלסות באוויר, או עשה כרכורים באוויר. ההסבר ל"בלע מטאטא" במילון הוא: שתק, וההרש. ואילו בפיו זה כינוי לאדם החולץ זקוף. אלה הן רק מעטות מן ההערות האישיות שלנו. ובוודאי יבוא כל קורא לתרום אף הוא בהערתותיו ובתוספותיו על הסלנג הנתון לפניו בספר זה. ואמנם, כפי שמר ספן מציין בהקדמה: "אין מילון זה מתיימר כלל לכלול את שפע המלים והניבים הדיבוריים הרווחים בעברית של ימינו. ואף כי הוא מבטיח לנו "שמן הסתם עתיד להתפרסם מילון כזה ביום מן הימים", הרי יודעים אנו שלעולם לא תצוין בשפה שוטפת וגואה זו הנקודה הסופית, ולו גם הפסיק, כך באין רואים היא מפלסת את דרכה מהחברות הנמוכות ביותר אל הטרקלינים והופכת מ, מטבע בת פרוטה לבת-פרוטהיים", כפי שמגיד דירה כך הוקר הסלנג האנגלי פרוט" פרטרינג.

בספר זה קיים גם הנסיון להביא לפנינו ביטויים של חברות ישראליות שונות כמו החברה הקיבוצים: בודדניק, ברל, דירניק, טוריסט (ער בד בטוריה); החברה הצבאית: דיי בר בבודדת, דיבר בצרורות, בשר טרי, נהל עגבניות, פילים בקנה, הבידת תלמידים: חמשוש (תלמיד כיתה חמישית) חמישיה, עשיריה (ציון חי מש, עשר); הברת ילדים: צילבה, בובלה; חברת בנות: קשה (בחור מי הוסר טקט), נשיקית, הולך עם האף בעננים, עשה גשר על, לעומת זאת קראנו מסלנג הנהגים שביטויים רבים ממנו הפכו לחלק בלתי-נפרד בר שפתנו היומיומית — וחבל.

על כל פנים זהו אוסף מעניין, ואם בא "להעשיר את הלשון", הרי הוא מציג לפנינו לראשונה את תמונת שפתנו שאנו איננו מודעים בה בדיבורנו השוטף היומיומי. עד כדי כך שרבים מאיתנו סוברים שמטבעות ל" שונות אלה הן השפה העברית "כ" הלכתה". למודעים ולשאנים מודעים תרם מר ספן אוסף מעניין שנעיו ל" כנותו גם משעשע, הואיל ואינך יכול שלא לעלות היות למקרא ביטויים עסיכיים, תוססים ומלאי הומור ותן אלה.